

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความยากจนและความล่าช้าในชนบทเป็นปัญหาที่เรื้อรังมานานสำหรับประเทศไทย เพราะตราบดีที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศยังยากไร้ ไม่สามารถพึ่งตัวเองทางเศรษฐกิจ สุขภาพอนามัยเสื่อมโทรม ตลอดจนขาดความรู้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตก็ยากที่จะหวังเห็นความเจริญในส่วนรวมได้ นักบริหารและนักวิชาการบางท่านกล่าวว่าสาเหตุที่ทำให้ความพยายามในการพัฒนาชนบทของไทยที่ผ่านมาไม่ประสบผลสำเร็จนั้นเป็นเพราะขาดโครงการที่ดี และขาดเจ้าหน้าที่ที่สามารถในการดำเนินงานและบริหารโครงการ¹ การพัฒนาชนบทไม่กระทำต่อเนื่องกันอย่างจริงจัง นโยบายและวิธีการพัฒนาชนบทจะเปลี่ยนแปลงทุกครั้งที่มีการ เปลี่ยนรัฐบาลหรือเปลี่ยนตัวนักบริหารระดับสูง จึงทำให้การพัฒนาชนบทที่ผ่านมาขาดจุดมุ่งหมายและระบบที่แน่นอน² ดังนั้นเพื่อป้องกันอุปสรรคข้อจำกัดดังกล่าว การพัฒนาชนบทแนวใหม่จึงหันมาเน้นการช่วยตัวเองของชาวชนบท การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ และการระดมความร่วมมือจากภาคเอกชนให้เข้ามามีบทบาทเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ส่วนแนวทางพัฒนาชนบทยากจนของรัฐบาลนั้น เน้นการประสานการดำเนินงานร่วมกันของ 4 กระทรวงหลัก คือ กระทรวง

¹ Albert Waterstone, Development Planning: Lessons of Experience (Maryland: The John Hopkins University Press, 1969), p. 314.

² สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ชนบทไทย : รวมบทความทางวิชาการเกี่ยวกับชนบทไทย (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2520), หน้าคำนำ.

มหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับงานพัฒนาชนบทพื้นฐานโดยตรง¹

เพื่อสนับสนุนและดำเนินงานจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ กระทรวงศึกษาธิการในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักในงานพัฒนาชนบท จึงมุ่งเน้นการกระจายบริการการศึกษาไปสู่ชนบท และได้มองเห็นความสำคัญในการที่จะนำเอาประโยชน์จากโรงเรียนมัธยมศึกษาในส่วนภูมิภาคซึ่งส่วนใหญ่มีถึงระดับตำบลมาช่วยในงานพัฒนาประเทศ เพราะโรงเรียนเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่น เป็นสถานที่ที่มีความพร้อมหลายประการ สามารถให้ความรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและอาชีพแก่นักเรียนและประชาชนได้ จึงนับว่าโรงเรียนมัศึกษามีส่วนช่วยอย่างมากในการพัฒนาทางด้านคนระดับกลางและเตรียมคนให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมกึ่งอุตสาหกรรมนี้ได้เป็นอย่างดี²

นโยบายที่จะทำให้โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นศูนย์กลางของชุมชนทั้งในวิชาการและเป็นแหล่งบริการด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นแก่ชุมชนได้เริ่มมาแล้วในรูปโครงการพัฒนาโรงเรียนมัธยมในส่วนภูมิภาค (ค.ม.ภ.) ซึ่งแบ่งออกเป็น ค.ม.ภ.1 และ ค.ม.ภ.2 เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 และสิ้นสุดโครงการในปี พ.ศ. 2523 ต่อจากนั้นกรมสามัญศึกษาได้กำหนดโครงการโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท (มพช.1) ดำเนินงานระหว่างปี พ.ศ. 2523-2527 โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชนบทให้โรงเรียนได้เป็นศูนย์กลางทางความรู้และแบบแผนปฏิบัติทางการอาชีพบางอย่างแก่ชุมชนทั้งสามารเป็นแหล่งรวมในการประกอบกิจกรรมของชุมชนได้ และให้ชุมชนมีบทบาทใน

¹ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, โครงการเตรียมชุมชนเพื่อรับบริการขั้นพื้นฐานปี 2525-2529 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2526), หน้า ก.

² สุจริต เพียรชอบ, "การมัธยมศึกษากับการพัฒนาเศรษฐกิจ," ใน การประชุมแบบหิมโปเซียม เรื่อง การศึกษากับการพัฒนาสังคมไทย (กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526), หน้า 3.

การพัฒนาโรงเรียนซึ่งถือว่าเป็นของชุมชนเอง¹ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์นี้โรงเรียนมัธยมศึกษาจึงต้องปฏิบัติหน้าที่เพิ่มขึ้นจากการอบรมสั่งสอนนักเรียนอันเป็นหน้าที่หลักอีก 2 ประการ คือ การสอนประชาชนและบริการชุมชน² บทบาททั้งสองนี้นับเป็นบทบาทใหม่ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในการเป็นผู้นำพัฒนาชนบทร่วมกับเจ้าหน้าที่อีก 3 กระทรวงหลักตามแนวการพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน

นอกจากนี้เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่การสอนและบริการชุมชนเป็นไปตามความมุ่งหมาย กรมสามัญศึกษาจึงได้กำหนดบทบาทของโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบทในส่วนที่เกี่ยวกับการสอนประชาชนและบริการชุมชนไว้อย่างกว้าง ๆ เพื่อให้โรงเรียนในโครงการได้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ ดังนี้³

1. สอนประชาชนใน 4 ด้าน คือ
  - 1.1 ด้านความรู้ทั่วไปและอาชีพ
  - 1.2 ปลุกฝังให้ประชาชนมีความรับผิดชอบต่อเยาวชนร่วมกับทางโรงเรียน
  - 1.3 ปลุกฝังให้ประชาชนเกิดความรับผิดชอบต่อชุมชน
  - 1.4 ปลุกฝังให้ประชาชนเป็นพลเมืองดี
2. บริการชุมชน 5 ด้าน คือ
  - 2.1 ด้านความรู้ทั่วไปและอาชีพ
  - 2.2 ด้านสุขภาพอนามัย

¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการประเมินผลโครงการโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท (พ.ศ. 2524-2525) (เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการผู้บริหารโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท วันที่ 23-25 มิถุนายน 2525), หน้า 1-2.

² กระทรวงศึกษาธิการ, ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหน้าที่ของโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท พ.ศ. 2525, หน้า 1.

³ สำนักงานโครงการพิเศษ, โครงการโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท (มพช.) (กรุงเทพมหานคร: พิธีพจนานุกรมพิมพ์, 2524), หน้า 7-9.

- 2.3 คำนวณวัฒนธรรม
 2.4 คำนวณนันทนาการ
 2.5 คำนวณเผยแพร่ข่าวสาร

กิจกรรมการสอนประชาชนและบริการชุมชนนั้นเป็นสิ่งที่โรงเรียนต้องกระทำร่วมกับหน่วยงานอื่น เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข และองค์การต่าง ๆ¹ และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยดี โรงเรียนกับชุมชนจะต้องร่วมมือในการสร้างความก้าวหน้าให้แก่ชุมชน เพราะถ้าโรงเรียนกับชุมชนได้มีการปฏิบัติความสัมพันธ์กัน สิ่งที่ดีตามมาจะทำให้การจัดโรงเรียนประสบผลสำเร็จ²

การเปลี่ยนแปลงบทบาทของโรงเรียนมัธยมศึกษาดังกล่าวมาแล้ว ประกอบกับโครงการโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบทซึ่งทดลองหารูปแบบที่เหมาะสมของโรงเรียนมัธยมศึกษาใกล้จะถึงกำหนดสิ้นสุดโครงการ และรัฐบาลก็ได้อนุมัติให้โครงการโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบทกลุ่มที่ 2 (มพช.2) ดำเนินงานในปีการศึกษา 2526-2529 ต่อไป ทำให้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการศึกษาบทบาทชุมชนกับโรงเรียนที่ร่วมกันในการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะชุมชนทั้งหลายในเขตการศึกษา 7 ซึ่งกำหนดไว้เป็นเขตพื้นที่ยากจนในแผนพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 และมีอัตราการเรียนระดับมัธยมศึกษาค่อนข้างต่ำ

สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญแก่บุคคลระดับผู้นำชุมชน เพราะในสภาพของสังคมไทยผู้นำท้องถิ่นเหล่านี้มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบทอย่าง

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหน้าที่ของโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท พ.ศ. 2525, หน้า 2.

² ฉลาด บุตรเนียร, "การศึกษามหาวิทยาลัยที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนมัธยมกับชุมชน ตามทัศนะของครู ผู้ปกครองและคณะกรรมการโรงเรียน," (ปริษณานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524), หน้า 3.

แท้จริง จากประสบการณ์ในการพัฒนาชนบทที่ผ่านมาได้ชี้ให้เห็นปัญหาสำคัญอันหนึ่งของการพัฒนาชนบท คือ ความไม่รู้ของประชาชนในปัญหาพื้นฐานของตนเองจึงทำให้ไม่สามารถปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนเองได้ และตกเป็นฝ่ายคอยรับผลการพัฒนาที่รัฐบาลหยิบยื่นให้ตลอดมา ดังนั้นการชี้แนะและการกระตุ้นของผู้นำให้ประชาชนมีส่วนร่วมและเข้าใจแนวทางพัฒนาอย่างถูกต้องก็จะทำให้การพัฒนาชนบทเกิดผลต่อเนื่องและถาวรอย่างแท้จริง

ควยข้อเท็จจริงและเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนทั้งเจ้าหน้าที่รัฐบาล และผู้นำภาคเอกชนซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่นว่ามีส่วนร่วมกับโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบทเพียงใดในการสอนประชาชนและบริการชุมชนเพื่อเป็นแนวทางสำหรับโรงเรียนในโครงการและโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไป ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาชุมชนได้พิจารณาปรับปรุงบทบาทด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและการร่วมมือกันเพื่อพัฒนาชุมชนให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้นำชุมชนภาครัฐบาลและภาคเอกชน ด้านการสอนประชาชนและบริการชุมชนในโรงเรียนมัธยม เพื่อพัฒนาชนบทในเขตการศึกษา 7
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้นำชุมชนภาครัฐบาลกับภาคเอกชน ด้านการสอนประชาชนและบริการชุมชนในโรงเรียนมัธยม เพื่อพัฒนาชนบท ในเขตการศึกษา 7
3. เพื่อศึกษาปัญหาในการปฏิบัติจริงของผู้นำชุมชนด้านการสอนประชาชนและบริการชุมชนในโรงเรียนมัธยม เพื่อพัฒนาชนบท
4. เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย มีดังนี้

1. ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้นำชุมชนภาคีรัฐบาลและภาคเอกชนในท้องที่ที่มีโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท (มพช.) หรือ Community Secondary School Project (C.S.S. Project) ในเขตการศึกษา 7 ซึ่งได้แก่ ท้องที่จังหวัดนครสวรรค์ พิจิตร ตาก กำแพงเพชร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย และอุตรดิตถ์

2. บทบาทของผู้นำชุมชนที่ศึกษา คือ บทบาทที่ผู้นำมีส่วนร่วมกับโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบทในการสอนประชาชน 4 ด้าน และบริการชุมชน 5 ด้าน

การสอนประชาชนใน 4 ด้าน ได้แก่

- ก. ด้านความรู้ทั่วไปและอาชีพ
- ข. ปลุกฝังให้ประชาชนมีความรับผิดชอบต่อเยาวชน
- ค. ปลุกฝังประชาชนให้เกิดความรับผิดชอบต่อชุมชน
- ง. ปลุกฝังให้ประชาชนเป็นพลเมืองดี

การบริการชุมชน 5 ประการ ได้แก่

- ก. ด้านความรู้ทั่วไปและอาชีพ
- ข. ด้านสุขภาพอนามัย
- ค. ด้านวัฒนธรรม
- ง. ด้านนันทนาการ
- จ. ด้านเผยแพร่ข่าวสาร

วิธีดำเนินการวิจัย

ได้กำหนดขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้นำชุมชนภาคีรัฐบาลและภาคเอกชนในท้องถิ่นที่เป็นที่ตั้งโรงเรียนในโครงการ มพช. 1 ซึ่งอยู่ในเขตการศึกษา 7 จำนวน 291 คน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ เครจซี และ มอร์แกน¹ โดยมีค่าความเชื่อมั่นที่ 95% การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (cluster sampling) สุ่มชุมชนที่เป็นที่ตั้งโรงเรียน มพช. 5 แห่ง จากทั้งหมด 8 แห่ง ผู้นำชุมชนทุกคนทั้งภาคีรัฐบาลและภาคเอกชนในชุมชน 5 แห่งนี้คือกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 190 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ประเภท

ก. แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามแบบประมาณค่า เกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนด้านการสอนประชาชนและบริการชุมชนที่มีในโรงเรียนมัธยม เพื่อพัฒนาชนบท

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่าและปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาของผู้นำชุมชน ในการดำเนินงานด้านการสอนประชาชนและบริการชุมชนร่วมกับโรงเรียนมัธยม เพื่อพัฒนาชนบท และขอเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา

¹ Robert V. Krejcie and Dayle W. Morgan, "Determining Sample Size for Research Activities," Educational and Psychological Measurement Vol.30, No.30 (Autum 1970): 607-608.

การสร้างแบบสอบถามได้จากการศึกษาเอกสาร วิทยานิพนธ์ รายงาน การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท พร้อมทั้งสัมภาษณ์ผู้ทรง- คุณวุฒิ และเจ้าหน้าที่โครงการพิเศษ (สคศ.) กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อได้แบบสอบถามฉบับชั่วคราว ได้นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความ เทียบตรงของเนื้อหา การใช้ภาษา เพื่อปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองใช้กับผู้นำชุมชน ในเขตการศึกษา 7 ที่มีได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเที่ยงโดยใช้ สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ สมบูรณ์ จึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เลือกไว้ต่อไป

ข. การสัมภาษณ์ หลังการวิเคราะห์แบบสอบถามแล้ว จะสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้รับผิดชอบโครงการ โรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท เพื่อประโยชน์ในการอภิปรายผล รวมทั้งสิ้น 11 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากร ผู้วิจัยจะติดต่อขออนุญาต และขอความร่วมมือจากผู้ว่าราชการจังหวัด โดยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยจะแจกแบบสอบถามแก่ผู้นำชุมชนด้วยตนเอง เพื่อความ สมบูรณ์ของข้อมูล ในกรณีที่มีผู้นำภาคเอกชนอ่านหนังสือไม่ออก ผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์ ตามคำถามที่กำหนดในแบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลตามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้การร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลตามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาท ที่คาดหวังของผู้นำชุมชนด้านการให้ความรู้และบริการชุมชนที่มีในโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนา ชนบท โดยใช้ความถี่และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูล บทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้นำชุมชนภาครัฐบาล และภาคเอกชน ด้านการให้ความรู้และบริการชุมชนร่วมกับโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนา ชนบท โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)

4. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียนมัธยม เพื่อพัฒนาชนบท ด้านการให้ความรู้และบริการชุมชน โดยใช้คำขวัญเดิมเลขคณิต ส่วน เยี่ยง เบนมาทรฐาน และรวบรวมสรุปข้อเสนอแนะโดยการแจกแจงความถี่

5. สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัย ดำเนินการโดยนำเสนอข้อมูลในรูปตารางและความเรียง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

บทบาท หมายถึง บทบาทที่ปฏิบัติจริงและความคาดหวังของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมร่วมกับโรงเรียนเพื่อให้ความรู้และบริการชุมชน

ผู้นำชุมชนภาคีรัฐบาล หมายถึง เจ้าหน้าที่ 4 กระทรวงหลัก ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การสอนประชาชนและบริการชุมชนในโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท ไม่รวมบุคลากรใน สถานศึกษา

- เจ้าหน้าที่กระทรวงมหาดไทย ได้แก่ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน พัฒนาการ
- เจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ เกษตรอำเภอ เกษตรตำบล
- เจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร
- เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข ได้แก่ สาธารณสุขอำเภอ พนักงานอนามัยตำบล ผดุงครรภ์
- เจ้าหน้าที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ ศึกษาธิการอำเภอ เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน

ผู้นำชุมชนภาคเอกชน หมายถึง ประชาชนที่ได้รับเลือกหรือแต่งตั้งให้เป็นผู้นำ ตัวแทนต่าง ๆ ได้แก่ กรรมการสภาตำบล กรรมการพัฒนาหมู่บ้าน ผู้แทนสตรีเด็ก และเยาวชน หัวหน้ากลุ่มเกษตรกร หัวหน้ากลุ่มอาชีพ อาสาสมัครสาธารณสุข เจ้าอาวาสวัด

การสอนประชาชน หมายถึง การให้ความรู้แก่ประชาชนใน 4 ด้าน คือ ¹

1. ด้านความรู้ทั่วไปและอาชีพ
2. ปลุกฝังให้ประชาชนมีความรับผิดชอบต่องาน
3. ปลุกฝังประชาชนให้เกิดความรับผิดชอบต่อชุมชน
4. ปลุกฝังให้ประชาชนเป็นพลเมืองดี

การบริการชุมชน หมายถึง อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการพัฒนา
ท้องถิ่นและด้านความเป็นอยู่ 5 ประการ คือ ²

1. ด้านความรู้ทั่วไปและอาชีพ
2. ด้านสุขภาพอนามัย
3. ด้านวัฒนธรรม
4. ด้านนันทนาการ
5. ด้านเผยแพร่ข่าวสาร

โรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท (มพช.) หมายถึง สถานที่จัดการศึกษาที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานโครงการพิเศษ (สคส.) กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีวัตถุประสงค์ให้โรงเรียนจัดการสอนวิชาสามัญและวิชาชีพที่สนองความแตกต่างของบุคคล สนองวัตถุประสงค์ของหลักสูตร พ.ศ. 2521 และความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นแหล่งวิชาการแก่ชุมชน ตลอดจนเป็นแหล่งกลางในการให้ความร่วมมือด้านการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชนบทแก่ชุมชนตามแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)

เขตการศึกษา 7 หมายถึง จังหวัดต่าง ๆ ภายในเขตตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้จัดแบ่งส่วนราชการไว้ ประกอบด้วย 8 จังหวัด คือ กำแพงเพชร นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ ตาก สุโขทัย และ อุตรดิตถ์

¹ สำนักงานโครงการพิเศษ กรมสามัญศึกษา, โครงการโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท (มพช.), หน้า 7-8.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 8-9.

ขอทดลองเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยถือว่า คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามของผู้นำชุมชน เป็นคำตอบตามสภาพความเป็นจริง และเป็นคำตอบที่เชื่อถือได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. เป็นแนวทางให้ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนมัธยมศึกษาและการพัฒนาชุมชน ได้ทราบว่าผู้นำชุมชนภาคีรัฐบาล และภาคเอกชนมีบทบาทเพียงใดต่อการสอนประชาชนและบริการชุมชนของโรงเรียน
2. เป็นแนวทางให้โรงเรียนในโครงการมัธยมเพื่อพัฒนาชนบทกลุ่มที่ 2 (มพช.2) ที่จะดำเนินงานระหว่างปี พ.ศ. 2526-2529 ได้รับปรับปรุงบทบาทในด้านความสัมพันธ์กับชุมชนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
3. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยของผู้ที่สนใจต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย